

Nro. 3.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

*Költ Bétsben Juliusnak 8-dik napján 1796-ik
esztendőben.*

Hadi Történetek.

Fegyver Tármester Gr. *Latour*, a' *Mandachnál*
és *Rheingenheimnél* nem régiben esett tsata
felöll, olyan tudósittást küldött bé, hogy az el-
lenség nagy erővel, és igen meg-átolkodva kíván-
ta a' mi vitézeinket meg-gyözni, melly miatt a'
maga embereiből sokakat fel-áldozott, és hogy
ötet egyedül tsak a' mi vitézeink keményen való
magok viselete, és magokat való el-szánása nyom-
hatta volna vízszá, mellyre való nézve az ütkö-
zet is igen kemény, és véres vólt, a' melly onnan
is ki-tettzik, hogy némelley szökevényeknek be-
szédjeik szerént, az ellenség, a' maga embereiben,
2000-nél többekben vallott kárt; a' mi vesztsé-

günk az el-estekre, meg-sebessítettetekre, és a' kiknek hová lett lételekről semmi sem tudattatik, 8 tisztekből, 378 köz emberekből, és 152 lovakból áll. — Hogy pedig az ellenség, a' maga alsó *Rénus* mellyéki el-bádjadott trupjait, a' szabad levegőn annál jobban ki-szellőztethesse, a' felső *Rénus* mellyékin kívánt egy új probát tenni, mellyre való nézve Jun. 24-kén reggel az Imperiumi fegyver Tármaster *Stain* vezérlése alatt lévő *Svéviai* kerület trupjaira kezdvén kegyetlenül lövöldeztetni, annak keménysége által, a' *Rénus* jobb partjára által szállott. — Fegyver Tármaster *Latour*, F. M. Lieutenant *Sztárait* a' maga alatt lévő truppokkal azonnál segittségül küldette vala ugyan, és a' mint a' környül állások engedték, az ő erősségre, mentől több segedelmet kívánt küldeni; de az ellenség is magát újra meg-erössítvén, nem tartatott tanátsosnak lenni, az ő új félsz kiből való ki-zaklatása iránt probát tenni, erre való nézve *Károly* Hertzeg is a' maga vezérlése alatt lévő tábornak egy rézét, F. M. Lieutenant *Hotze* alatt a' végett indította utra, hogy az, a' fegyver Tármaster Gr. *Latour* seregivel egyesittse magát, sőt azt is meg-határozta magában ő Hertzegsége. hogyha a' környülállások úgy kívánnák, maga is oda fog menni. Hogy pedig ezen meg-erössítés végett utra indittatott sereg, a' maga meg-határozott helyyre annál hámarább el fog érkezni, azt onnan lehet reményleni, hogy az ellenség Jun. 25-ken magát *Düsseldorfig* huzta vala vízszá. — Fegyver Tármaster Gr. *Wartenslebenre*, a' *Lánus* és *Sieg* vize között fekvő truppok vezérlése bizattatott rájja.

Olasz Ország.

A' *Mántua* várát körül vett Frantzia seregek, Jun. 6-kán és 7-kén is, keményen tüzeltenek vala ugyan a' vár beliekre, de házontalanúl, mert a' vár beliek is, a' Frantziák seregeire, még annál keményebben tüzeltenek vízszá. — *Molina* és *S.*

Giorgio felöll sántzba akarván venni magokat az ellenség seregei, a' várból réájok szorított gojóbisok miatt embereikből igen sokat el-veztettek. — Jun. 9, 10, és 11-kén pedig egynéhány kemény, és mosár ágyúik fedezések alatt, némelly munkájokat, a' vár alatt, szinte szinte elvégezték vala a' Frantziák; de útoljára kelve, azon kemény ágyúok is, a' várból réájok lövetett ágyú gojobisok által, hafzon vehetetlenekké tétetttévén, és egyfzersmind embereikből is sokakat el-veztvén, a' várat tovább ostromolni, nem csak az hogy meg-szüntenek, hanem e' mellett félvén a' várbeliek réájok való ki-tsapásoktól, magokat onnan, más fél mértföldnyire húzták vízfzáz. —

Gen. *Bounaparte* a' *Májlandi* várnak (Kastell) ostrommal való meg-vétele iránt tett vala rendelést, a' melly alatt, Jun. 20-kán, a' várbelieknek kegyetlenül réájók való lövöldezések alatt kezdték meg-ásni az úgy neveztetett futó sántzokat; de a' Generál onnan más proba tételére nézve, Jun. 17-kén, a' maga Generálstabjával *Piacenzába* ment el, a' hová annakutánna csak hamar *Salicetti* is meg-érkezett. — Jun. 18-kán haditanátsot tartván ők, a' *Modénában*, egynéhány napoktól fogva fekvő hadi sereg keményen megerössítettvén, az a' Generál *Angereau* vezérlése alatt, 14000 emberekkel Jun. 20-kán *Bolognába* ment bé, a' hová az után *Bounaparte* is *Salicetti* vel együtt nem sokára meg-érkezett, és a' Spanyol Minister *Cheval Azarát* is oda varják, a' ki *Májlandból* Jun. 21-kén indúlt vala ki.

A' *Toskániai* Nagy Hertzeg, a' Frantzia Directoriummal való fontos dolgainak el-igazittások végett, Ritter *Fossombronit*, Ministerrévé választotta.

Német Ország.

Frankfurtból Jun. 25-kén. A' leg utolbszor esett ütközetből ide ma dél előtt hoztanak 500

Frantziákat fogságba, a' kik mind!szép, és jó kötösbe valának fel-öltözve, és vagy 400-on még újjolag ide fognak a' napokban hozattatni, a' kik, a' mig ki-váltattatnának *Heilbron* környékikén fognak tartattatni. — Már most bizonyosnak mondják lenni, hogy a' *Máinz* és *Heidelberg*a között fekütt fő kvártély, *Groszgerauba* fog által menni. Hogy pedig a' *Szakszok*, és a' *Hotzé* corpussai magokat a' felső *Rénus* mellyéki táborral egyesithessék, a' végett az alsó *Rénus* mellyéki tábortól már *utra* indultanak. — Generál *Wartensleben* a' *Siegburnál*, *Mühlheimnél*, *Benbergnél*, 's több más helyeken fekvő 30000 emberekből álló, és vigyázaton lévő corpust fogja kommandirozni, és ha az ellenség tanálna elé felé nyomúlni neki el-lent állani, hogy ő ezen szándékában meg-akadályoztattassék, a' végett, a' *Szig* vize mentiben hó!szára, kemény sántzokat kezdettenek a' mi-éinkék magoknak készittetni. A' *Neuvidi* tudósítások örömmel emlékeznek a' felöll, hogy azon várósból az ellenség már ki-takarodatt légyen; de hogy a' Frantziák kemény ágyújuk tüze által, a' városban, az épületekben kár okoztatott légyen, azt sajnálva emlittik, azt is jelentvén egyszerűsmind, hogyha a' Frantziák a' *Rénus* uttyán (úgy neveznek a' városban egy uttzát) valakit meg-szemlélnék, azonnal készek ágyúkkal réá lövöldözni, a' mellyért, és más egyéb okokra való nézve, a' lakosok közül jobbnak tartották né-mellyek lak helyeket oda hagyni, mint sem az ellenségtől való félelemmel bajlodni.

A' Frantziák *Kaiserswerthnél* készitettének magoknak egy hidat, a' mellyen *Düsseldorf* felé akarják által-!zállittani a' magok truppaikat. — Generál *Beurnonville* az északi ármádiától egynéhány ezerből álló truppokat akar *Düsseldorf* tájjékára el-indittani, azt akarván a' Frantziák, hogy *Düsseldorfat*, és a' *Rénuson* való által menetelt 100000-ből álló emberekkel tegyék bátorságos állapotba.

A' *Manheimi* újság levelekből azt olvassuk, hogy az Olasz Országi tábor Kommandirozása végett Feldmarschal *Wurmser*, *Vincent*, és *Dégenfeld* Májorokkal, Olasz Ország felé immár el-utazott volna; a' felső *Rénus* mellyéki tábort pedig, a' *Károly* hertzeg igazgatása alatt, Gen. Gr. *Latour* fogja *interimaliter* vezérelni.

A' *Bétsi* Udv. tudósítások pedig az iránt kívántanak minkét bizonyosokká tenni, hogy az Olasz Országi seregek vezérlése, egy darab ideig F. M. Lieutenant *Mélásra* bizattatott volna, a' meddig tudni illik Feldmarschal *Wurmser* által nem veszi.

Az *Ukerathnál* esett ütközetet, az alsó *Rénus* mellyéki Cs. K. táborból, Jun. 21-kén igen hosszason írják-le némelly újság levelekben, a' mellynek a' summája tsak annyi; hogy azon ütközetben el-esett embereit az ellenségnek 3000-re vetik. — Az el-fogattattak között egy Stabs, és 20 fő-tisztek találatnak, 700 köz embereiknél pedig többen el-fogattattanak, mellyek közül a' métely sokba belé esvén, nagyon hordja őket az *Eliséumi Szabadság Országába*. A' Cs. K. seregek veszteségeket, még bizonyoson tudni nem lehet; de annyi igaz, hogyha a' *Multiplicationak* leg keményebb calculussára vétetnék is azokat, még is 400-nál többre nem mennének.

A' *Frankfurti* némelly levelek azt hirtelik, hogy a' Cs. K. tábor, immár *Elberfeldig* nyomult volna elé felé, és hogy a' Frantziákat *Düsseldorfig* kergetvén, ottan az ő első sántzaikba belé vágván, 60 ágyújokat, a' miéinkek töllek szerentsésen el-vettenek, a' melly alkalmatossággal a' *Szakszok*, és a' *Karatsai Regimentjei*, magokat különösen jól viselték.

Nagy Britannia.

Londonba az a' hir érkezett-meg, hogy *Sir Eduard Pellew*, egy hofzszas, és keményen tartó

tsata után, a' Frantziáknak 54 ágyújú és 600 emberekkel meg rakott *la Concorde Nationale* nevezetű hajókat meg-vette volna, a' melly hajó, már a' *Portsmouth* felé menő útjában vagyon, és a' mellyen a' régi *Nationalis Conventnek* 12 tagjai vóltanak. — Ez a' hajó, még más négyel együtt, valamelly titkos *Expeditio* végett botsátotta vala a' szélnek, a' maga vitorláit. — De azon *Londoni* hir azt se mellözte-el emlitteni, hogy a' *Sir Eduard* hajója is sokat szenvedett, a' kinek még vagy 4 Eskadréi más rendbéli Frantzia hajók kergetésekben foglalatoskodnak; minthogy pedig az Admiralitas, ezen hirekről tudósittást nem vett, azért még más bizonyosobb tudósittást várnak irántak meg-érkezni.

A' *Portsmouthba* meg-érkezett *Océán* nevezetű hajó, azt a' hirt hozta magával, hogy a' Hollándusok flottájok, még mind a' *Kánáriai* szigeteknél, és igen rosz körülállásokban vólna, mellynek a' többi között az is a' szerentsétlensége, hogy rajta pestis uralkodik. — Némelly újság levelek, azt hirlelték vala el, hogy az Anglusok *St. Lucia* szigetit egészen meg-vették volna, de más *St. Luciából* jött privat levelek azt erősittik, hogy azon szigetnek tsak egy darabotska részét vették volna meg. — A' *Philadelphiai* Máj. 16-kán költ tudósittások szerént, azon hónapnak 13-kán tartatott *Congressusban* a' határozatott-meg, hogy az egymás barátságában lévő hatalmasságok ki-kötő helyeikben, semmi féle préda nemeinek el-adattatások meg ne engedtéssék, a' mellyből a' tették-ki, hogy azon *Congressus*, a' Neutralitás szorofs törvényeit szeme előtt kívánja tartani. — A' Frantziáknak 4 hadakozó linéa hajoi, és 2 fregattái, az Anglusoknak egynéhány *Madeirai* borral meg rakott hajótskáikat vették el, a' mellyeket, a' napnyugoti *Indiába*, a' betegséggel bajlodó truppok számára akartanak vala elküldeni. —

Frantzia Emigrans Gróf *Monero de Lavál*,

Londonban kívánván, a' maga menedék helyét fel-találni, némelly gonosz emberek azt gyanították felölle, hogy nékie meg lehetősen volna pénze, és azon gyanú miatt, ötet a' maga szállásán kegyetlenül meg-ölték, kinek meg-ölettetését, a' hazi gazdájának tulajdonitván leg inkább, ő is fogságba tetettetett. *Lady Jerseinek* meg-tiltattott, hogy többé a' Király lak helyibe bé-menni ne mérészeljen. — A' *Braunschweigi* Udvar részéről, egy követ lévén *Londonban*, az a' *Wallisi* Hertzegnével, egynéhány izben hofszason beszélvén, annakutánna vizszá felé onnan el-indult. Az Anglusoknak minden napkeleti *Indiai* kompánia beli hajójok 18 és 9 fontos 30 ágyúkkal vagynak meg-rákva. — A' *Wallisi* Hertzegnek nem régiben különös Audientziája vólt a' Királynál, ki is már most Hertzeg *Clarencenél* *Richmond*ba lakozik. —

Batáviai Respublika.

Az *Amsterdami* Jun. 16-kán irt levelek azt hirlelik, hogy a' *Texelbe* bé-érkezett minden hajók, azt erőssittik, hogy egynéhány napoktól fogva, az Anglusoknak a' Muszkákkal egyesített 18 hajókból álló hadakozó hajójok, ezek közül pedig nevezetesen 9 linéa hajók, a' Hollándusok kikötő helyek linéájok előtt járkálgatna. E' mellett mint bizonyost, úgy mondják azt is, hogy Admirál *Macbridge* alatt, az északi tengeren szer-te széjjel járt 8 linéa *Anglus* hadakozó hajók, a' Hollándusoknak egy 36 ágyús fregattájokat elfogta volna. — Az *Amsterdami* más rendbéli némelly levelek pedig még azt is hirlelik, hogy a' *Rénus* mellé, egy Muszka tábor fogna ma hónap le-telepedni.

Amsterdamból Jun. 20-kán úgy irnak, hogy oda *Amérikának* *St. Thomás* nevezetű kikötő helyiből, olyan értelmű tudósítást küldtettenek volna, hogy *Cap François*nál, a' *Fejér* és *Szeretsen* emberek, a' *Mulatták* ellen fel-költének, a' kik

a' Gubernátorok haját le-vágván, az utánn meg is páltzázták vólna, melly lárma miatt, sokan ott maradni bátorságosnak nem tártván lenni, északi *Amérikába* mentenek onnan által. — Az a' hir is szárnyára kezdett kelni, hogy az Anglusok *Demeraryn* kívül, *Essequobot* és *Berbicét* is meg-vették vólna, de ezen hirnek, a' Hollándusok még nem akarnak tökéletes hitelt adni.

A' *Batávusok* már a' pénz szűki felett, nagyon kezdettenek panaszolkodni, a' melly az Országglás modját terhesíteni kezdette. — A' *Provincziák* mind azzal mentegetik magokat, hogy a' pénz szűki közönséges lévén, nintsen hunnan, és mivel fizessenek, és a' pénz szűkit, a' többek között, hogy a' teméntelen *Frantzia Assignáták* okozták vólna. — Ennekelőtte közönségesen, a' *Batáviai tartomány* hűségére le-tett hit mellett, minden katona tartozott, hogyha egy helyről valamelly más várba ment által, az oda való felsőbbségnek engedelmességére el-kötelező hitét letenni, most pedig már a' *Nationalis Convent* azt határozta-meg, hogy az egész *Batáviai tábor*, csak egyszer tégye le a' maga hitét, a' melly óllyan szélesen ki-terjedő légyen, hogy az minden időre el-kötelezze a' katonákat. — *Hahn* Polgárnak azon fel-adása felett, hogy ennekutánna a' tisztviselők, a' magok hivataljokba való bé-iktatások alkalmatosságával tenni szokott esküvés helyett, jobb vólna a' tisztviselőnek maga iránt egy *Polgári ötet* el-kötelező ki-jelentést tenni, a' *Nationalis Conventnek* leg utolbbszori gyűllésében nagy lárma támodatt vala, de az iránt még végképpen semmi meg nem határozatott. — A' *Nationalis Conventnek* két tagja, *Lestevenon* és *Pasteur* *Repraesentánsok* Jun. 19-dikén, minden reménységen kívül indultanak-el *Páris* felé, melly utjoknak, hogy mi légyen az indittó oka, a' még nem tudattatik. — A' *Nationalis Convent* Jun. 19-kén minden *Provincziákba* újra egy parantsolatot küldettki, mellynek tartása szerént, a' *Provincziák* a' végett tartoznak egy *Deputatust* magok közül ki-

nevezvén *Hágába* küldeni, hogy azon Deputatusok, a' *Batáviai* Respublikától, a' Fr. Directoriumnak fizetendő 60 milliómnak, leg könnyebben való öszve tsinálására, és ki-fizetésére, módot találjanak-fel. — Némelly *Batáviai* újság levelekben a' vagyon, hogy a' Frantzia Országi kormányzó szék, a' *Batáviai* Országgló széknek azt jelentette volna meg, hogy az ő *Párisba* lévő követeket, *Blauw* Polgárt hivnák vissza onnan, de miért, miért nem? azt se lehet még tudni. — A' *Batávusok*, azt a' *Malaggai* hirt már igaznak tartják lenni, hogy *Andalusia* tartományába, 40000 emberek érkeztenek volna meg, a' mellyek még egynéhány truppokkal fognak meg-erössítettetni, a' melly sereg felől azt gondolják, hogy az *Gibráltárnak* meg-ostromlására gyülekeznek öszve, hogyha valahogy a' dolog, az *Angliai* és *Spanyol* Udvarok között, kardra találna kerekedni. — Hogy a' *Mulatták* ellen, a' *fejér* és *szeretsen* emberek *Cap Françoisnál* fel-költének, és a' Gubernátorral rúttul bántanak, azt más rendbéli *Hollándiai* levelek is hirlelik.

Frantzia Ország.

A' *Stokholmi* Udvarnak néhány elztendőtől fogva *Párisban* múlatott követje Bátor *Stael*, mi okból nem tudatik, parantsolatot vett az onnan való vissza menetelre, 's maga helyett, de alsóbb rangal *Rehhan* úrnak ott való hagyására. — Ezt a' változást nemtsak jó szivvel nem vette a' *Párisi* Directorium, sőt a' mi több, világosan ki-jelentette, hogy az új *Svéciai* követet nem fogja maga eleibe botsáttani.

A' *Basileai* Canton, és Fr. Respublika közt darab időtől fogva uralkodott egyenetlenség, *Basilea* városa mostani fő Polgármesterjének *Ochs* úrnak munkás közbenjárása által, mind a' két ellenkező félnek tökéletes meg elegendésével el-igazítatott. —

Párisban nagyon el-kezdett annak a' hire terjedni, hogy a' Császár, és a' Fr. Directorium között kötendő békesség, ma hónap tökéletességre fogna menni, és hogy az a' felett való tanátskozáásban, már sokra mentenek volna, bizonyosnak tartván azt is lenni, hogy Austria részéről, a' békességnek meg-kötése végett, már jó darab ideje, hogy az arra ki-rendelt Commissarius meg-érkezett. Jun. 16-kától fogva pedig azt is kezdték suttogni, hogy a' Fr. Directorium, és Austria között való fegyverszünéstről, újjolag kezdettenek volna tractálni, de hogy a' tökéletességre mehessen, abban a' Frantziák fel-tételei fognak akadályt vetni, azt kívánván, hogy a' ő trupjaik, az *Ehrenbreitsteini*, *Máintzi* és *Manheimi* várakba szállhasanak-be. *Magna petis Phaëton!*

A' fennebb meg-nevezett *Párisi* levélből, azt olvassuk továbbá, hogy a' tsendesség ottan már jó lábra kezdett volna állani, mellyet tsak egyedül a' Directorium szemességének lehet tulajdonítani, és ámbár az Aristokraták most is azt állittsák, hogy a' Directorium, a' maga mostani állapotjában meg nem maradhat, de e' mellett azt is meg kezdték vallani, hogy magok is jobbnak tartják, a' Directorium által szereztetett mostani nyugalommal továbbra is élni, mint valamely újjolag magát ki-ütendő *Reolutio* által, magokat a' bizonytalansággal öszve kaptsolt veszedelemnek ki-tenni, és újjolag az *Anarchisták* körme közé esni. — Generál *Hochéról* azt tartják, hogy az Orzágnak belső nyugalalmát, és békességét ő fogná helyre állítani; a' *Chouansokról* pedig azt beszélik, hogy valamely *politikai* okokból, a' magok fegyvereket le kezdték volna rakni, és ezen okból, már egynéhány falú bé vitte a' maga fegyverét *Nántesbe*, és a' falú lakossai, a' fegyver helyett, az eke szarvához, kaszához, 's több a' féléhez kezdetek nyúlani. — A' pengő pénz újjolag járnai kezdvén az emberek között *Párisban*, már a' Nép a' Directoriumat egeszzen más

punctumból kezdette nézni, mint a' mellyenből eddig, el-bádgyadott ízemekkel nézte vala. Mihelyt tehát meg egyszer meg szükül a' pénz forgása, vagy zenebona lészzen, vagy újra meg kisebbedik a' Directorium tekintete.

A' szántás vetés, és mezei gazdaság innepét, Jun. 28-kán akarták, az egész Respublikában mindenütt fel-tartani, mellynek végbe vitele iránt, a' határoztatott vala meg, hogy azon, minden helységnek a' maga lakossai, a' benne lévő ki-rendelt tiszttviselőkkel egyetemben meg-jelenni el ne mulássák. A' végre pedig, a' piatzon a' Haza oltára fel-állittatván, virágokkal fel-ékesítettessék, és eleibe egy Eke helyhezttessék. — A' *Processio* járása alkalmatosságával pedig, az Ekét egy szekér kövesse, mellyre a' szabadság oszlopa rá helyhezttetve, a' bővséget jelentő szarvat tartsa a' maga keziben. — A' szekér előtt, a' legvénebbek közül 4 falusi emberek menjenek, a' kik a' magok kezikben kalászokat, és némelly földmivéléshez tartozó eszközöket tartsanak. A' közönség közül pedig, az a' személy, a' melly köztök leg nevezetesebb (a' falú esze) a' Praesidens mellé ülvén, a' maga nevit halható képpen kiáltsa-ki. Ez után, a' Praesidens, a' közönség előtt, egy oratziot mondván, annakutánna musika szó mellett mennyenek-ki *Processio*val a' mezőre, a' holott a' szántó vető emberek, a' fegyverben lévő Polgárokkal magokat egyesitvén, a' szántás vetéshez való eszközeiket, egynéhány szempillantotig a' fegyverben lévő Polgárok fegyverekkel tseréljék-fel, és minekutánna a' Praesidens az ekével egy barázdát huzatt volna, a' földmivesséi, a' fegyverben állott Polgároknak által adott eszközeiket, tseréljék ismét vissza, és azokat három színű pántlikákkal öszve kötözve fel-ékesitvén, azokat az után a' Haza oltárára tegyék-le. Az innepet pedig tántzal, és egyéb *simpel* tzerémoniával rekeszszék-bé.

A' régi Convent Deputátussát *Guffroyt*, azért

vitték bé a' *Conciergerie* fogságba, mivelhogy ő azon parantsolat tartása szerént, hogy az újjolag nem választatott régi *Convent* Deputátussai, *Párisból* ki-takaradjanak, onnan el nem ment vala. De minthogy ő, abban az időben, mikor az a' törvény publikáltatott, beteg vólt, azt reménylik azért felölle, hogy fogságából ki fogna szabadulni. — Az Anglusoknak *Vlieszingenből* ki-ment egynéhány hajói szerentsétlenül jártanak, némelyek közüllök a' tengerbe belé süjjezvéen, mások pedig a' Frantziák prédáló hajóik kezeikbe esvéen. —

Az 500 személjeből álló tanátsnak Jun. 16-kán tartatott ülésében, a' *Drouet* dolga jött elé, a' kinek mentsege felöll a' végeztetett vala el előre, hogy az, le-irattatván, ki-nyomtattassék, és a' Tanáts béli személjek között, a' végett osztattassék-ki, hogyha abban valamit óllyant találnának, a' mi a' meg-visgálásra méltó lenne. Ezen a' napon *Drouet* a' *Tempeli* fogságból ki-hozván, egy könnyű kotsiba vittetett a' törvényfzék eleibe, az utjában 50 lépésnyire két rendbéli osztály lovasságtól kísértetvén, a' kinek szomorú ábrázatjából, az ő mély gondolatokba belé merült állapotját lehetett ki-ólvadni, és a' mig ő, a' törvényfzék előtt, a' maga mentségét mondotta, mind addig a' tanátsban nagy tsendesség vólt; de az ő maga mentségei igen gyengéknek találatván lenni, újjolag a' *Tempeli* fogságba vissza vitettetett.

A' *Párisi* Jun. 19-kén költ levelek is nagyon hirlelik a' Fr. Directoriumnak mentől hamarább békességre való lépését Austriával, sőt egy *Párisi* újság (*Gazette françoise*) azt erőssitti, hogy a' békességnek tökéletességre való menetele előtt 20 napi fegyverszünés fogna lenni, és hogy azon az éjtszakán, a' mellyen a' Directorium öszve gyült, a' *Bétsi* Kabinét ottan lévő *praeliminaris Articulusainak*, a' békesség iránt, az oda való követtel együtt, a' magok neveiket immár alájja irták vólna. Egy

más harmadik *Párisi* levélből pedig azt olvassuk, hogy sem a' békesség meg-kötése iránt oda menni ki-rendelt *Bétsi* követ meg-erkezése, se pedig a' békességről való tracták nem bizonyosok, hanem egyedül tsak az igaz, hogy a' békességet *Párisban* is minden ember kívánja.

Elegyes Tudósítások.

A' mi seregeink *Montebáluonál* Jun. 17-kén ütvén az ellenségre, a' mint az iránt 18-ban irt *Trienti* levelekből olvashatni, az ellenség ottan fekütt serege meg-verettétvén, az el-estjeik, meg-sebessítettjeik, és el-fogattatjaikban 200 embereikben kárt vallottanak, és a' képpen vízfűzä verettettek.

Az *Amsterdámiaiak* azon panaszolkoznak, hogy a' Frantziák hirlelt győzedelmeik mellett, az ő kereskedések már szinte egélszen félben szakadt. — Nintsen nékik már mit nyerjenek, és a' közönséges Polgár is, a' ki a' maga kenyerét tisztességes kézi mesterséggel keresi vala, már nem tudja miből éljen, és hogy melly sok emberek jutottanak a' koldus paltzára, a' Frantziák szabadságok mellett, azt hinni némelleyek lehetetlennek tartanak lenni. Már is a' városban 4000 házak vagynak olyanok, a' mellyekben senki sem lakik, és *Amérika* felé, nevezetesen ezen elztendőnek kezdetétől fogva, nagyon kezdettenek által költözni. —

* * *

A' M. Kurir B. Füredi utazása historiájának folytatása.

Pápan túl *Veszprim* felé, fél, vagy $\frac{3}{4}$ mélföldnire fekszik *Tapóltzafő*, a' hol a' *Tapóltza* vize a' köziklák közt olly gazdag forrással fakad fel, hogy tsatornába vétetvén *Pápaig* 42 malmot hajt sebesen folyó vizével, és úgyan ezen tekintetből neveztetik ez a' helység *Tapóltza-főnek*. Itten izületett e' világra néhai *Kalmár György*, a' ki Európai 's Asiai utazásaiban gyűjtött tapasztalásai, 's kiváltképen a' minden nyelveknek egy

nyelvre lehető reductiojáról, *Lingua Philosophica universalis* tzim alatt 1772 esztendőben *Berlinben* ki adott munkátskája által minden tudományt szeretők előtt kedvessé 's nevezetessé tette önnön magát.

Veszprim azon nevezetű Vármegyének fő és anya várasa jó négy mélföldre fekszik *Pápától* napkelet felé, a' hová a' *Bakony* nevű kietlen erdőnek egy részén kellett által utaznom, mellynek hossza 12, szélessége 2, 3 — 5 mélföldnire terjed ki, és sűrű maktermő magas élőfákkal vagyon meg rakva, mellynek kövér gyümöltsen sok ezer sertések meg hiznak esztendőnként. — *Veszprim* várasának fekvéséről, holott most vóltam leg elsőben, ennekelötte más képzelődéseim vóltanak. — A' vár igen szép és kies hegyen fekszik, a' váras pedig körös körül, déli részét ki vévén, nagy völgyben, és egy útzájánál, mellyen szekéren akadály nélkül kerefztül menni lehetne, több nintsen, melly miatt, noha igen köves, még is nagy sár szokott benne lenni első tavasszal és ősszel. — Kár, hogy bövségében lévén a' könek, ki nem rakatik annak fő útzája — talán ez is meg lészzen jövendőben. — A' várban laknak a' püspök, a' kaptalan, a' kegyes szerzetbeli papok és Francischanus barátok. A' *Sz. Mihály* temploma, mellyet *Gr. Eszterházy Imre* püspök, 's annakutánna *Esztergomi Ersek* 1720 's következett esztendőkbén építetett, a' püspöki residentia, és a' deficiens papok háza leg szebb épületjei a' várnak. A' Vármegye háza sem vólna utólsó, hogyha a' tömlötzökből ki jövő dögleletes levegő ég az abban lévő lakást unalmassa 's ketvetlenné nem tenné. Szükség vólna ezen tárgyról más jobb rendelkezéseket tenni. — A' mint tudjuk a' *Veszprimi* püspökök jussai közzé tartozik a' Magy. Királynékat meg koronázni. — A' nagy Prépost a' régi püspöki residentiában lakik, mellyet az új püspöki residentia miatt tsak akkor láthatni, mikor előtte vagyon az ember. — A' mostani nagy Prépost *Fő Tisztelendő Kírs Pál* úr tiszteletéhez *Füredről* való

vissza utazásomkor szerentsém vólt, a' ki engemet asztalához méltóztatván a' leg nagyobb kégyességgel, le erefzkedéssel és nyájassággal fogadott. A' régibb időkben 30-an vóltak a' kaptalanbeli urak, most pedig tsak heten vagynak, a' kik közt egyedül Fő Tisztelendő *Kapuváry Antal* urat vólt szerentsém személyesen tisztelni. — A' vár és váras közt vagyon az a' völgy, melly az abban vólt, de már egészlen el pufztúlt apátza klastromról *Apátza Völgynek* neveztetik, mellyen az úgy nevezett *Séd* vizetske foly kerefztül. A' hazai historia szerént *Sz. István* Király építette ezen klastromot, a' melly valamint több számos klastromok, úgy ez is a' *Mohátsi* veszedelem után való időkben el pufztitatott. — A' *II. Jósef* Cs. és Király bóldog uralkodása alatt igen szép templomot építettek itt, a' váras dél és nap nyugot közt lévő partos részén, az itt lakó, 's nagy számmal lévő reformatus lakosok, kiknek első és mostani prédikátorjok Tiszt. *Kotsi Horvát Sámuel* úr Collegium — és universitásbeli régi jó barátom.

Majusnak 23-ik napján, a' midön szinte *Veszprimen* kerefztül utaztam vólna, kezdetek a' Dunán túl való Reform. Superintendentziábeli egyházi és világi előjárok Superintendentialis gyüllést tartani, Tekintetes *Pazmándy Jósef* Vice Curator úr előülése alatt, a' mellyben Tiszt. *Ketskeméti Zsigmond* Polgárdi Prédikátor úr a' *Peremartoni* Tractus Seniorává és *Esperestjéve* választatott, kit is éltesen a' jó Isten sokáig.

Ezen alkalmatossággal sokan mind az egyházi, mind a' világi urak közül el mentek Fő Tisztelendő *Kapuváry Antal* Kánonok úr tiszteletere, a' ki nemtsak nagy nyájassággal, felebaráti szeretettel, és kedvességgel fogadta őket, hanem egynéhányat közülök maga várasban lévő szép residentziajában kvártélyal meg is kinalta, mellyet el nem fogadván amazok, más nap gazdagon meg vendéglette a' következő papi és világi urakat, úgymint a' papi rendből Fő Tiszt. *Torkos Jakab* Superintendens, *Márton István* Pápai első Professor,

Tiszt. *Búzás Pál* Tapóltzafői, T. *Almásy Adám* Sz. Király Szabadjai, T. *Szikszai György* Rátóti, Prédikátor urakat. — *A' világi urak között: T. T. Pazmándy József, Pazmándy János, Pazmándy Pál, Id. Hollósy János, Ifj. Hollósy János* urakat, több Tek. Vármegyék Tábla biráit; *Hollósy László* úr Tek. *Veszprim* Vármegye Fő; *Kuthy Pál* Tek. Zala Vármegye All-szolgabiráit, és azon Superintendencia világi Fő Curatorja, Gr. *Ráday Gedeon* Ö Excellentiája N. N. titoknokját. — Maga Ö Excellentiája, egészségének akkori változó volta miatt, meg nem jelenhetett azon Superintendentialis gyűlésben. —

Májusnak 23-ik napján, estéli 7 és 8 óra közt érkezvén bé a' *Füredi* savanyú vízhez, az új épületnek 10-ik számú szobátskájába, mellynek ablaka egyenesen a' kútra néz, bé szállottam, és másnap viradtakor mingyárt hozzá kezdtem a' savanyú vízzel való éléshez, mellynek minémüségéről és hasznáról a' következő újság darabokban fogok szólni.

B é t s.

A' közelebb múlt hónapnak 16-kán halálózván-még, a' *Saxoniai* válaíztó fejedelem öitse, *Saxoniának*, és *Kurlándiának* Hertzege *Károly Christian József*, e' miatt az ide való Udvar, Jul. 5-kétől fogva 21 napokig viselő gyász ruhába öltözött. —

* * *

Közép-Ajtai Prédikátor Tiszt. Tud. *Benkő József* urat, a' Harlemi Tud. Tarsaságnak érdemes tagját, a' kit szélessen ki terjedt tudományára, 's tudós munkaira nézve közönségesen betsül a' tudós világ, azon hasznos eszköznek fel talalásáért, mellyel a' Korduánt épen úgy meg lehet festeni, mint ízinte a' Korduából eddig, nagy árron hozatni szokot eszközzel, az Érdély Országai Fels. Kormányfizek ajánlására egy 20 aranyat nyomó arany medalliával ajándékozta meg Fels. Urunk.

D. D. S.